

CENTRO DE AMIGOS
DE
♦ REUS ♦

PRIMER
CERTÁMEN SOCIALISTA

1885

REUS

CENTRO DE AMIGOS — PLAZA DE CASTILLEJOS

gado de la Junta del Centro de Amigos dió las gracias á cuantos habían honrado la fiesta con su asistencia, haciéndolas extensivas al municipio de Reus, quien, tratándose de una fiesta socialista, no tuvo reparo en nombrar una comisión de su seno para asistir al acto, ni puso obstáculo alguno á la manifestación pública efectuada por el cortejo de representantes al dirigirse á la fiesta, y que además atendió solícito á todo cuanto de él hubo menester para el decorado y cediendo el Teatro Principal para celebrar el Certamén.

El concejal-síndico que presidía, siendo ya terminada la fiesta de la distribución de premios, dió por acabado el acto, regresando la comitiva de los representantes al Centro de Amigos, pasando por el arrabal de Santa Ana, calle de San Pedro Alcántara y Seminarios, hasta la plaza de Castillejos.

DISCURSO DE APERTURA

Companys:

Lo principal motiu de celebrar aquest Certamen es pe'l desitj de que 's tracti la cuestió social dintre lo terreno noble en que soLEN efectuarse las festas científicas, artísticas y literarias. Aquesta cuestió, la social, no perteneix á una classe, no perteneix á un partit, ni tampoch es lo problema de un poble, província, ni nació; no tal: es un problema que afecta á tota la humanitat.

La cuestió social entranya infinitat de problemes de difícil solució pera las organitzacions que existeixen, producto de las necessitats las unes, de la explotació y despotisme altres, y moltas, fillas de las preocupacions; per los obstacles que totas elles posan á las ideas basadas en la rahó y la justicia, es á dir, en las ideas que tendeixen á destruir la explotació del home per l' home en las sevas diferentas manifestacions.

Per lo tant la classe obrera, que resulta la mes perjudicada en la actual organització de la societat, es la mes interesada en que aquets problemes se tractin, ja en lo terreno científich, ja en lo terreno práctich. En lo científich, perque tothom conegui las causas que produueixen aquest malestar que sentim y en la práctica, per' adoptar los medis que la ciencia y la filosofia aconsellin, á fí de combatre lo injust y establir la societat sobre los principis de la igualtat, la fraternitat y la justicia.

Per lo tant, comprendent que la instrucció es lo principal agent que 'ns ha de conduhir á tal resultat, lo Centro de Amichs va oferir al Certamen del Centro de Lectura un premi, tant pera donar una prova de solidaritat y companyerisme á dita corporació, com pera que pogués produhirse y eixir á llum un trball relatiu á la cuestió social.

Lo no haberse adjudicat aquell premi, ha motivat aquest Certamen, y heus' aquí que si no vam tenir lo goig de lograr nostre intent, cap mica interessat, podém avuy per aquet medi satisfer abundantment nostres desitjos fent que se 'n produixin varios de traballs encaminats á remoure la palpitant cuestió justament titulada social.

Per aquet motiu, per lo resultat del Certamen que aném á celebrar, debém estar agrahits al Jurat del Certamen darrerament organisat per lo Centro de Lectura. Nosaltres, que sentim amor per una idea gran, nos faltava un motiu per mostrar aquest amor, pera servir á 'n aquesta idea en una forma brillant y nova. Lo Jurat del Centro de Lectura nos va proporcionar la ocasió; donchs siga en bona hora.

De un premi que nosaltres oferiam en un principi, n' han eixit 16 premis. De un trball que desitjavam en favor de la classe obrera y de las sevas aspiracions, n' han resultat diferents traballs, ab los cuales compondrán tot un llibre; un llibre que viurá mes que nosaltres; y al mateix temps ha resultat un acte com lo present, al qual han pres part los obrers estudiósos de varias nacions. ¡Sia en bona hora!

Hi ha necessitat de estudiar la cuestió social, la situació del obrer, y nosaltres venim á ajudarhi.

Una figura eminent dels nostres dias que per ningú pot ser suspitosa sobre aquest punt, en Castelar, ho ha consignat en aquests termes:

«Fuerza es decirlo: no existe ya el esclavo sujeto á la voluntad de su señor; ni el siervo pegado como

el pólipo á la dura roca do naciera; pero existe el jornalero, acosado por las exigencias del *capital*, y desposeido de todo linaje de derechos.»

Aquestos drets, aquest llinatje de drets que n' es-tém desposehits com molt bé diu en Castelar, volém conquistarlos. Nos pertanyen y no hi renunciém. Pera lograrlos farém tota mena de sacrificis, tota mena d' esforços, procurant ab nostre procediment conquistar simpatias, pero sense contradirnos may, sense faltar á la llògica á que obliga la nostra propaganda de ara y de sempre.

Avuy venim á pendre estada dels certamens com avans l' habiam presa del principi d' Associació y del terreno de la prempsa. Allí com aquí venim á fer propaganda de lo que creyém just y llògich.

L' obrer té necessitat de cuidar ja un tant la forma de las sevas manifestacions y té de servirse dels millors medis que la observació li aconselli.

La gran y noble causa del obrer té necessitat de fer naixe algo precís, indispensable á tota idea; té de fer naixe una literatura y un art propis; que li serveixin com medi actiu de expressió y de propaganda, que acrediti lo valer dels puntals en que funda los seus principis.

Avuy veym ben clar una cosa que 'ns ha de moure á instruirnos y á crear en aquells dos conceptes: en art y en literatura.

Aquesta en mans de la gent que ja no mes creu en lo *tant per cent* busca incentiu pera 'l lector, escribint en una forma oposada á la usada trenta ó quaranta anys enrera. Avans tot era bó cuan estava posat en tèrmines poètichs, ampulosos y falsos, cuan s' enganyava la imaginació y l' enteniment del lector ab lo género denominat *romanticisme*. Avuy tot ha canbiat; Alfons Daudet, Emilio Zolá y cent d' altres, revolucionan lo mon literari ab lo nou género denominat *realista* ó *naturalista*, que s' acontenta per ara pintant un sol tipó ó tot lo mes dos ó

tres caràcters ab tota la seva vulgaritat, ab tots sos defectes; son anatomias literarias que pretenen estar rublertas de fisiología y en ellas se procurá que lo lector se penetri de la observació fins á un extrém repulsiu mes de quatre vegadas.

En bellas arts passa algo consemblant, ab las escoles totas, novas y vellas. Las unas académicas, plenas de rebuscament y cosas galvanisadas; las altras frívolas, per no dir tontas. La literatura y l'art faltadas de un motiu gran, interessant y noble á qui servir; no més s'entretenen en la cuestió de manera, en la forma d' executar, semblantse no poch á 'n aquestas senyoras cap-ficàdas en las tonterías de la moda que las porta á ser perdurables maniquins que caminan per plassas, carrers y passeigs sense tenir mes objecte que exhibir lo luxo y la moda del dia.

No volém entrar en si lo género de la literatura y de las arts d' avuy es un progrés sobre lo de ahir; nosaltres prenentho per lo costat que 'ns interessa hi veym ben marcada una tendencia révolucionaria molt lloable, pero considerém que 's ressent de la falta de objecte que fassi al autor moure la ploma ó lo pinzell á la vegada que mogui tota la seva convicció de home de idea y de artista, que sol ser lo que porta á produhir las grans creacions. Veyeu, sino, com va naixe lo mes famós llibre de la literatura castellana, *L. Quijote*, al escalf de un sentiment repulsiu envers los llibres de caballeria; no fou pas escrit per pur passatemps. Recordéu l' origen y circumstancias que concorren en la composició del himne *La Marsellesa* y en cent altres grans creacions y sempre hi trobareu aquests dos factors: la *passió* ó l' *sentiment* del home productor al servei de un *ideal*.

La historia de Grecia també està plena de datos que al mateix temps, que son verdadera defensa de la forma federativa, tenen forsa y valor pera enrobustir la idea que exposém.

Avuy las exposicions artísticas, sigan á París, Nova-York, Roma, Madrit ó Barcelona ó ja 's celebrin en poblacions de ordre molt secundari, no ofereixen cap interès per lo que expressan las obras que hi concorran. Lo seu atractiu se condensa en la bona execució y prou. Ni los artistas pensan, ni deuen pensar gens los que 'ls hi compran las seves produccions.

La classe mitja ja no té ideals, al menos positius.

—¿No podém creure donchs que la classe dominant camina cap á la seva decadència? ¿No podém creure que va acabant la seva missió?

Sí; un fet palpable nos ho indica. Hem convingut que 'ls artistas no senten l' alé de nova inspiració, que estan rebaixats de nivell, pero hem de senyalar algunas excepcions, casualment en favor nostre. A Fransa se distingia, no fá molts anys, un pintor per la originalitat de las sevas obras, tant en la manera de sentir l' art y d' executarlo com en la manera de expressar las ideas. Armá una verdadera revolució. Significaba per la pintura com un ateo que se atrevíss devant á tot un mon creyent y deista á negar ab demostracions la existencia de Deu y afirmar en cambi una idea ó un pensament nou.

Aquest artista célebre fou Courbet era proletari y socialista. En la última exposició celebrada á Zuric (Suissa), cridava la atenció per demunt de totes las demés obras exposadas, un relléu de grans proporcions, representant las *Víctimas del Traball*. Alló en art es un impossible realisat, y se separa de lo comú tal com la llum se diferencia de las tenebras. L' autor d' aquella escultura es un artista notable, Vicens Vela, y també aquest Vela es socialista y per aquella gran obra va inspirar-se en la situació de la classe obrera. Altre autor, tal vegada lo mateix Vela ab las qualitats d' artista que 'l distingeixen, no hauria portat tan felismen á terme la seva obra si no tingüés la seva conciencia d' home

retremada per los sentiments d'emancipació social. Decididament una classe com la nostra, ab ideals y aspiracions pot proporcionar á tot un mon de artistas, y literats, motius abundants pera lluir son ingeni, pera eternizar lo seu nom y las sevas obras, soterrant pera sempre la organisació caduca actual, del mateix modo que Cervantes acabá ab tota una literatura falsa y prostituidora. Reconeguda la influencia que l' art y la literatura tenen sobre un poble ó sobre la societat en general, verdaders ariets que poden escantonar las mes fortes muralles de la preocupació y poden en definitiva donar la victoria á qui sápiga empleàrlas, ¡proletaris! hem de conquistar l' art y la literatura pera que vingan á fer revolució concientia, aprofitada.

La classe traballadora present no deixa de veure aquestas coses. Està avuy en pocas condicions materials é intelectuals pera emprendre una tasca com la que se indica, pero ja té lo principal: idea bona, y voluntat ferma.

Ja comensan, no obstant, á contarse individualitats que despuntan. Ja comensan á brotar escriptors als que 'n seguirán d' altres y artistas que van sembrant la llavor. ¿Qui pot dubtar que tot això anirà creixent?

Lo *Centre d' Amichs* obrint aquest Certamen vé á iniciar un punt de reunió d' aquests elements escampats que 's buscan l' un á l' altre de igual manera que las palmeras pera donar lo seu sabros fruyt.

Darrera aquest Certamen, pot ser que 'n vinga un altre; los petits se farán grans; la nostra idea anirà prenen estada y per molts camins anirém segurs, drets, cap á la Emancipació Social, que no sols beneficiará una classe sino á totes, garantintlos lo demá, sempre nebulós, insegur actualment, tant per qui traballa com per qui no traballa.

La classe mitja, la classe que avuy goberna, també

va trobarse com avuy nosaltres. Després mes instruida, mes poderosa, trobá fins apoyo entre 'ls individuos de la classe noble á la que volian derrocar, y en la famosa Revolució francesa, trobaréu exemples com lo marqués de Mirabeau, que apartantse de la seva classe, ja degradada y envilida, veyentla despullada de tota idea generosa, ell posá son talent é hicenda al servey de la causa revolucionaria del seu temps.

Aixís son las ideas. Una vegada s'ha sembrat la llevor, si aquesta ha tret brotada, arrelarà y será ufanosa, ¡no 'n dubteu! sobretot si lo terreno es ben abonat, y ¡á fé que ho es lo nostre! abonat ab la sang derramada en totes las époeas en defensa de ideals sempre generosos, regantlos constantment ab la suhor de nostre front.

¿Qui sab lo que 'ns espera al obrer en lo camp de la revolució teòrica y en lo de la revolució del fet? ¿Qui pot descifrar l' enigma del Porvenir?

Traballém ab fé y constancia, companys; asociemnos, fem certámens, instruimnos, que en lo Porvenir está la Emancipació de la classe obrera, com també la regeneració de la Humanitat.

Hem dit.